

EDINOST

Glasiilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Terrate, »Nava tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Terrate«. »Nuova Tipografia«: vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Izjeme (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó: pri kratkih oziasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 3 kr.

Adresna debata

v drž. zboru.

(Dalje).

Ker je bilo preveč govornikov vpisanih za in proti adresi, zato so eni in drugi zbrali iz svoje srede vsak po enega generalnega govornika, v obeh Plenerja in kneza Czartoriskęga, ki sta govorila četrti dan. Plenerjev govor je bila najstrastnejša polemika proti ministru Taaffeju in proti Českim voditeljem.

Taaffeju je očital, da je s svojim govorom o vojaštvu hudo razžalil levico, da je gospodarstvo tega ministertva slabo, da so vse po njem predložene gospodarske postavke jako plitve in enostranske, da je sedanja vlada uže tako daleč zavozila, da se sedaj po Evropi uže razgovarjajo, kako bodo Avstrijo delili, in da, ako pride do kronanja na Českem, ne bodo se tega kronanja Nemci deležili.

Nihče ne more trditi, da ta govor ni bil dobro premišljen in da je na obširnej podlagi z najostrejšo sofistiko kritikoval sedanjo sistemo; vidi se na prvi mah, da Velikonemci ne govorijo toliko za državni zbor, ampak za najviše kroge, katere hočejo na tak način strašiti. Ako svoj namen dosežejo, to je drugo prašanje, na katero bi mi celó odgovorili, da so dosegli baš nasprotno od tega, kar so nameravali.

Plenerju je knez Czartorisky odgovarjal jako mirno; — povdarjal je dobroto samouprave in končal svoj govor s trditvijo, da je narodna enakopravnost edino sredstvo, da se zadovolji vsa avstrijska ljudstva ter da Avstrija edina in močna postane.

Ko sta končala generalna govornika, začeli so se stvarni popravki, kateri so se vršili v največji razdraženosti. Ker je Knotz očital Šukljeju, da je

bil uže v preiskavi zaradi panslaviističnih izgrediv in ga sploh najostreje napadal, hotel je Šuklje obširnejše govoriti o njegovej zadevi, ali podpredsednik grof Glam-Martiniz, ki je namestoval potrpežljivejšega Smolko, ni pustil Šukljeja govoriti ter mu je vzel besedo, predno je mogel sploh kaj popraviti.

Popravljali so potem še Türk, Knotz in še drugi, ali ker so se oddalili od suhega popravka, vzel jim je podpredsednik zaporedoma besedo, kar je Knotz tako razdražilo, da je v dvorano zakričal: »No, pa ukažite, da bodo v prihodnje Nemci s torbami na gobeh hodili v zbornico«.

Ko so bili stvarni popravki odpravljani, prišla sta na vrsto poročevalca, in sicer najprej dr. Sturm za adresno manjšino. Sturm je mej drugim tudi rekel, da načela sedanje vlade se bolj bližajo načelom večine, in da je njegova stranka pripravljena vsako vlado podpirati, ki bo nepristranska in v resnici avstrijska. Kako vendar v nasprotju je bil ta govor z govori vseh drugih Velikonemcev! Pač čuden maneuver tudi ta!

Poročevalec desnice, Zeithammer, je povdarjal, da tudi desnica želi edinost in moč Avstrije, in da to povdarja tudi v adresi, vendar si pa te edinosti ne misli v centralizaciji. Obširno je govoril o razmerah na Českem in Nemcem očital, da so jim Čehi dvakrat, ko so bili v večini, ponudili spravo, pa obakrat zastoj. Upa pa vendar, da se porazumenje na Českem dovrši in to upanje stavlja na razum prebivalstva, ki hoče mir imeti.

Na to se je vršilo glasovanje in sicer najprej o adresi manjšine in dobili so Nemci za svojo adresno le 129, mej tem ko je bilo proti njej 194 glasov. Glasovalo se je potem za

adresno desnico, katera je bila sprejeta s 177 proti 146. — Vsakemu pa se bode čudno zdelo, kako ta razloček mej prvim in drugim glasovanjem. Stvar je prav jasna. Coroninijevci v zvezi z antisemiti in demokrati, vseh skupaj komaj 17, glasovali so proti enej in drugej adresi, najprej so glasovali z desnico, potem pa z levico. Oj, to je dobro, da Coroninijevci niso res jeziki na tehtnici.

Po končanem glasovanju se je začela nadrobna debata, katere so se udeležili razni govorniki, potem pa je bil sklenen konec debate in sta kot glavna govornika govorila za adresno česki poslanec Adamek, proti pa grof Coronini. Nam se zdi posebno interesanten Coroninijev govor, ki je govoril sicer za jezikovo enakopravnost in proti temu, da bi se nemški jezik spoznal za državni jezik, ob enem pa povdarjal, da bi večja avtonomija, nego jo imajo dežele zdaj, škodovala celokupnosti države. Nam se ta misel toliko bolj interesantna dozdeva, ker je nek Slovanom sicer prijazen dunajski list uprav te dni v dveh člankih razlagal, da bi razširjenje avtonomije bilo v obče avstrijskim narodom, posebno pa Slovencem škodljivo.

To je sicer opravičeno menenje, ako se poprej uvede večja avtonomija za razne dežele kakor zdaj obstoje, predno je temeljito in konečno rešeno jezikovno prašanje v Hohenwartovem zmislu, ali noben pravi federalist ne misli na to, da bi se avtonomija, na priliko za malo Goriško, malo Istro, ali celo za Trst še bolj razširila. Gladé obširnejše avtonomije, boljše rečeno federalizma, smo mi uže izrekli svoje menenje in se nam ne zdi potrebno, tega denes ponavljati. Mi pa smo uže dostikrat povdarjali, da državnik je le tisti, ki natančno ve, kaj hoče in kar hoče se železno doslednostjo tudi

zasleduje. Za Coroninijem so se prepirali poslanci iz Šlezije in je Poljak Swiezi dobro zavrnol 2 nemška poslanca, ki sta trdila, da Čehom in Poljakom v Šleziji se ne godi krivica. Po tem glasovanju je predsednik, ker je bilo uže kesno, sklenol sejo.

(Konec prih.)

Cerkve, šole in pota.

(Popis Labinjščine v Istri)

(Dodatek).

Popisu »Labinjščine v Istri« osojamo se dostaviti še ta le pristavek ali koro-larij.

V mestu Labinju se dela na to, kako bi se odstranil s pomočjo teh, katerim to pripada, sedanji kolegijalni kapitol in namesto njega organiziral župnik z dvema duhovnima pomočnikoma ali kaplanoma; posebno zljaj, ko občina kupi hišo za farovž, kder bi potem župnik in oba duhovna pomočnika stanovali, tudi bi se potem sestavilo lahko priznanje duhovniških dohodkov fasijonov. Mi nismo proti večjemu številu duhovnov v Labinju, nego se tašnemu, ker se držimo pravila: več ko je pastirjev, bolj in gotoveje se čeda čuva. Ali kaplolski dohodki vendar niso toliko, da bi se od njih vsi trije duhovni mogli vzdržati. Po novejši postavi duhovenske kongregue od 19. aprila 1885, bo morala c. k. vlada jednemu kaplanu kako stotino goldinarjev iz verskega zaklada še doštati, drugemu kaplanu pa se bo morala vsa plača od rečenega fonda ali zaklada nadomestiti.

Sedaj pa poprašamo c. kr. vlado, zakaj ona ne skrbi ali dela na to, da bi se ustanovile redne kaplanije pri cerkvi Sv. Miklavža v Ripendi, v Barbičih in v Dranju, pozneje pa, kadar bode imela škofija potrebnih duhovnov, odredi tem kaplanom stalno plačo?

Na to pravično delo bi jo morali prav siliti, kajti z enakim številom duš, ko ga ima mesto Labinj, so rečene kaplanije pol drugo uro daleč od svojega duhovnega pastirja, koji pri takovem stanju večkrat z najboljšo voljo ne more zadostiti svojemu vzvišenemu poklicu. Labinjska župnija ali fara je pa vsa skupaj tako, da do sedaj še ni sile ali potrebe za tretjega duhovna ali kaplana.

Tudi zavoljo šol — da nam se oprostí — stavimo na c. kr. namestništvo v Trstu drugo prašanje.

Ali opravičevaje se z učenim Šafarikom, pravim: »Težnja po sladkej znanosti o življenji očetov naših tli globoko v srci človečjem!«

a je ta gozd in kraj res Hrušica, svadoči nam za to nemški izraz: Birnbaumwald, (moj Bog, tri besede!); porok nam je pa nemška: gründlichkei. Skoraj da bi dvomil, kaj je raslo tu preje, ali nemške »birnen« ali slovenke hruške (hruške medvedice, drobnice). Oj srečni Nemci, če jim rasto tam hruške, kder nam, ubogim Slovencem, jedva drobnice in še te tako redko v Hrušici, da je ne najde drobnice prav hitro bližini. Sedaj bi morebiti dobil tu hruško, ker so jo tjunje zasadili, ali nikakor ni to »birne«, temveč slovenska še o sv. Simonu trda tepka.

Uže preje sem omenil »rimske ceste«, ki je čez Hrušico. Ta cesta bode prav dobra nitka pri raziskavanju vipavske zgodovinske temote, osobito temote »starega veka«.

To je nitka, ki veže prav gotovo vse predhistorijske ostanke tako tudi ostanke rimske, ki so tu v obližji v neko skupino. Prav gotovo so »ceste« v zvezi i starine v okolici črniške, katere omenja nek g. dopisnik izpod Čavna 1. sept. v Soče br. 36. tako »arine« v Selu, nad Gojačami ali pri sv. Pavlu in v Taboru nad Črničami.

Gozd je bil v Hrušici ob »rimske cesti« tako gost, da niso mogli skozi izven po cesti, ki je bila »z griča« v dolino, kakor je še dandanes i sedanja

PODLISTEK.

Izlet v Hrušico.

Spisal J. T.—t.

Meseca kimovca prijazno jutro (dne 7.) vzdrnilo me je, da sem zapustil nekoliko časa domačo hišo ter se napotil čuditi v čisti zrak, vsklikovaje s pesnikom: »Kako krasna je narava«. Da ne bi kdo mislil, da sem se napotil sam v Hruševski gozd, povem, da ni tako; temveč poklicat sem prijatelja, svojega soseda, ki z mano isto tako Bogu krade čas, ter se potem s prav dolgim ukvarja, kakor se ve in zna, samo, da ga pripravi h kraju. Mislim, da ravno ni nujna potreba, da bi Vam ga, čestiti čitatelji, opisaval kakor nekateri moderni romanopisci, ki bi kmalu povedali še kake cveke je imel ta ali oni njihov junak na čevljih svojih. Gladé intinosti naju prijateljstva pa moram odgovorjati s pregovorom: pravi prijatelj so kakor zlato, v ognji čiščeno. In tudi nek latinski rek, ne vem uže od katerega pisatelja (saj mi tako niso dosti dopadali nikoli, ker je latinsčina »mrtev jezik«) pravi, mislim, da je težko najti človeka, »qui potest esse vita vitalis«.

No, naj bo uže tako ali tako, odpravi-la sva se iz domú, in vzela v roci »grčav lesa«, ali ne, ne, ni bil grčav, ble so prav gladke javorjeve palice, kakoršne

imajo naši Gorjani. Preskrbevi se z nekoliko živčjem, pijača se tako dobi ob cesti, premda so nekoli ob svojem času trdili, da je čez Hrušico boje tako suho kakor sredi »Afrike puščave«, odšla sva proti vzhodu, proti Hrušici.

Zdaj bi moral, ako bi hotel biti vestnim, opisati krasni solčni vshod; ali ker tudi najvestnejši pisci ne store vsega, opustim i jaz to, ker slednjč bi morda došel še tako daleč, da bi moral s pomočjo kake debele fizike razlagati krasno jutranjo zarjo; še več: lahko bi došlo še tako, da bi s pomočjo logaritmov (vraga!) računal kote, katere so obkoljevali solčni žarki v blestečih se kapljicah jutranje rose. Vse to bi bilo za nežno čitateljico presuhoparno; a da se katerej ne zamerim: (pravijo, da so ženske sila marljive) tudi marsikateri možak, ki »sliši« mej olikane, debelo bi gledal ter slednjič, spominaje se na dijaška leta, dejal: to je pa vendar težko.

Da mi kedo ne poreče, da govorim tako kakor oni, ki je otrobe vezal: hajde k predmetu!

V Hrušico so me tirale zgoletovinske znamenitosti, namreč ona rimske ceste milja in pa »šanci«, ki so boje še iz rimskih časov. Verjetno vse, a nasprotno ipak mogoče.

S prijateljem mahneva čez Col ali »kozi Podvelb« proti Višnjam, kder so nekda hoteli pre z bobom cerkev zidati, pa so jim ga miši pojele. Neprenehoma sva se ozirala v Vipavsko dolino, na rečico

Vipavo, Hubelj in Sočo, koja se od tu vidi ob čistem vremenu liki srebrna nitka, vijoča se memo Gradiške.

Ko sva došla Podkraj (in ne v Polkraj, ali v al na Nabrežino, kakor se dandanes here, ker je Janežičeva slovnica »ostarela, najnovejša Šumanova pa nema kredita) bila sva uže nekoliko trudna. Sedaj sedeva v neko senco in — ali kaj bi več kvasil o tem: jela in pila sva, a le vodo. Na to udariva naprej, ker Podkraj nema nič zgodovinsko znamenitega, izven tu pa tam kako brezzobo mamico, ki je vsaka dobra kronika. Ob cesti je le malo hiš, a gozd je zelo redek. Neumno drevo, mislil bi si kak normalček s kapo po strani, ki si bilo prvo, da si dalo človeku toporišče za sekuro, ki je potem toliko škote učinila ubogej lesenej republiki.

Imena raznih hiš so samo slovanska, kakor: Trševje, Sreboti, Črne, Lampe. Pri zadnjem bo morebiti kdo mislil ter se slednjič otrezal »visoko« učenó: saj ta le zadnja nemška lampa dosta svetl ubogim Slovencem. Ali ni tako. Lampe, lampeta pomenja tudi: pijanec. Na vsak način moral se je tu umaknoti začetni »h«, ker beseda je vsakako od glagola: hlampati-piti, latin, bibere.

Ker so se nama pogovori vrtili samo okolu smotra naju, namreč v kakej zvezi bi mogla biti Hrušica z Rimljani in njih »rimske ceste«, ki je »šla« ali prav za prav bila čez Hrušico, bilo bi predolgočasno je omenjati.

Je li to pravično, da se plačuje en učitelj več mesticu Labinju zavoljo ene šole s tremi učitelji, v katero se je lansko leto 29, letos pa 26 učencev vpisalo? V Ripendi, v Barbiči in v Vlakovem, in Drenju kakor smo už dokazali, trikrat več je otrok za šolo sposobnih, pa so brez učitelja.

Koliko časa bo trajalo to žalostno stanje, ki se Bogu usmil, na Labinjsčini, doklej bodo uživali nekoji še posebne privilegije, doklej bodo imeli eni vse, drugi pa prav nič?

Naposled, česar se tiče potov, da so v slabem stanju, krivi so nekoliko tudi kmetje sami. R. kli smo, da nekoliko so krivi, pa kaj se more zahtevati in pričakovati od preprostih ljudi? Kakšno idejo ali pojem imajo takovi ljudje o občinskem zastopstvu ali podeštariji, katera sveta dolžnost je tudi ta, česte delati in poravnjavati? Kdo jih more prepričati in zaručiti, da si izberejo pobožne, razumne in dobre katoličane, ki bi jih vestno zastopali in za njih korist skrbeli?

Vsekako njih je prihodnost, katero jim se gleda vzeti s tem, da se postavijo vsakovrstne zapreke, da bi šole ne dobili. Ako bi pa dobili šole, ki jim postavno morajo biti dopuščene, skrbelo bi občinsko zastopstvo, ako bode enako, kakor sedanje, da se bodo morali njih otroci učiti nerazumljivega talijanskega jezika. Da so složni, uže prihodnji mesec december mogli bi kmetje — ščavoni — postaviti v mestu Labinju svojega človeka za načelnika, kajti v tretjem volilnem razredu so si zmagali več ko gotovi, ker samo kmetje volijo, v drugem imajo tudi tretji del več glasov, nego m.š.čani, katerim ne ostane drugo, nego prvi volilni razred.

Ali koga bi izbrali teh 20 občinskih zastopnikov za Labinjskega načelnika v sedanjem času, ko od njega vse oblasti mnogo znatja zahtevajo?

Veselo novico smo prav te dni slišali, da se je kmetjsko ljudstvo nekoliko predrnilo, da misli v prihodnji občinski zastop samo take moze voliti, ki bodo zastopali njih korist in njih narodnost branili. Dobro bi bilo tudi za Labinjsko gospodo, ki se k taljanske strani prištevajo, da bi ponudila in mesto dala v svojem zastopništvu tudi takim ljudem, v katere naši kmetje vse svoje zaupanje stavijo zavoljo njih pravičnosti in nepristranosti. V to častno število, ako bi hoteli mesto prevzeti in se pustiti voliti v občinsko zastopništvo, štejejo mej drugimi mnogogostastne gospode: c. k. okrajnega sodnika g. Legata; c. k. davkarskega blagajnika g. Dugolina in prečastnega g. dekana Jakoba Lucisa.

Na ta način bi gospoda pokazala proti kmetom svoj pomirljivi duh in zbudila splošno spoštovanje in ljubezen, kajti ni v Istri mesta, v katerem bi bilo občinsko zastopništvo tako čudno sestavljeno kakor v Labinju; kajti v njegovem zastopništvu so obojornici: oče z sinom, brat z bratom, tudi trije bratje so srenjski obojornici v Labinjskem starešinstvu. Takrat ne bi mogel niko več gospodi očitati in reči: »Beati monoculi in terra coecorum«.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V seji poslanske zbornice dne 23. t. m. so najprej Lueger in tovariši predlagali predrukačo kazenskega postopnika gledé del v kaznovanostih v prid prostemu obrtniškem delu. Potem se je nadaljevala

nova cesta. Lahko so se tedaj tudi č. z Rimci zavarovali ovisnih navalov s prav malo legijami, ako so le imeli nekoliko nasipov.

Boj s Turci v turških klanecih je bil, kakor poroča Valvazor, l. 1490. (Valvaz. XV. pag. 382.) To nam pripoveduje i Žiga Herberstein, ker se je njegov brat Janez vojskoval zoper Turke, »als die im Pierpamer wald erlegt im herbst des 1490. Drugi viri stavijo ta boj v l. 1491.

To stran nasipa je stala cerkev sv. Jederti, o kojoj marsikaj pripovedujejo še dandanes. Rimska milja stoji blizu hiše jedine tukaj v okolici. Skoro sene morejo več ločiti črte in številke na njej.

Po vseh teh ogledovanjih in pripovedovanjih nekega tamošnjega stanovanca, približal se je poldan.

Z namenom, da se napotimo po kosilu pogledat ono skalo, kder so se nekdaj vrata naredila, da sta šla notri dva popotnika in hruševski gostilničar ter si natočila iz bečnjev, na kojih so sedeli velikanški mački, polne žepe dolarjev, gostilničar pa nič. Misli si je, pravi pripovedka, saj sem tu blizu, pa pridem, kedar se mi bo zdelo, ključ je moj! A drugikrat pride sam, točje po skali, a ta se noče odpreti. Mož je ključ vtakol v — žep.

Popoldne je pa nebo stemnelo, in ker sva se bala dežja, vzela sva pot pod noge ali pa pot naju na svoj hrbet ter sva korakala zopet proti domu.

adresna razprava. Pri odstavku 13 je navedel poslanec Ausserer vzroke kmetijskega propadanja in pravi, da je glavni vzrok čezmorska konkurenca. Govornik ni za carino na žito, ker podražuje kruh delavcem. Naše izvozišče Nemčija bi se morala s carinsko združitvijo zavarovati. Večina za kmetijstvo ni nič storila, ampak stvarila fidejkomise in šole potlačila. Potem je govoril še poslanec Karlon in sklenola se je razprava. Glavni govornik zoper adreso poslanec Türk govori za deželne hipotekne banke, za domovinske zakone in za dedinski zakon na kmetih. Govornik je za kmetijske zbornice in dobre šole in zahteva od levice, naj nema pri vseh predlogih desnice uže vnaprej predsodka. On je dolžno za carino na poljske pridelke, naglašajo zaviranje vsacega napredka kmetijstva po spekulantihi, namreč po prevagljivem judovskemu vplivu in predlaga dostavek, da se zatare judovski vpliv. Ta predlog so podpirali le štirji antisemiti. Odstavki 13 do 21 so bili potem sprejeti in tako tudi vsi drugi odstavki po kratki razpravi. Nato so se brez promembe sprejeli načrti zastran podaljšanja oproščenja koleka in pristojbin pri zlaganju zemljišč in podaljšanja olajšave pristojbin pri konvertiranju železniških prioritatnih obligacij, tako tudi načrt glede podaljšanja oprostitve pristojbin pri hipotekarnih tirjavah z dodatkom, kateri je nasvetoval poslanec Beer, in ki se glasi: podaljšanje do konca junija 1886, namesti za tri leta.

V večernej seji se je adresa večine sprejela v tretjem čitanju. O načrtu glede podaljšanja ustavljenj porotnih sodeb se je unela dolga razprava. Manjšina je predlagala, to ustavljenje le za anarhistična hudodelstva, nazadnje pa se je predlog manjšine z 167 glasovi proti 121 zavrgel in paragraf prvi vladine predloge pri glasovanju po imenih sprejel z 163 glasovi proti 126.

V seji 24. t. m. je interpeliral poslanec Foregger zaradi tega, da se ima neki na celjske gimnaziji ustanoviti slovenska paralela (V nebo vpijoč greb) Radovedni smo na odgovor naučnega ministra. — Načelnik je potem voščil poslancem veselo novo leto, ker to leto ne bo več uobene seje.

Delegaciji pred cesarjem. Avstrijsko delegacijo je sprejel cesar 24. t. m. ob eni uri popoldne. Načelnik grof Falkenhayn je rekel v nagovoru, da je delegacija vesela, da more čute najzvestejše udanosti i najodkritosrdniše ljubezni pred prestolom izreči. Ona bo marljivo in resno preudarjala predloge, saj gre za to, da se ustreže zahtevam, katere potrebuje vlada za ohranitev državne brambene moči, katera je z varovanjem spoštovanja pri prijateljih in sosedih zanesljiva podpora za ohranitev povsod zelenega miru. Le v miru morejo državljani najti od cesarja vedno podpirano duševno in gmočno razvijanje. Oj tega stališča bo delegacija preudarjala predloge ter se vestno prizadevala, da v soglasje spravi zahtevanja s zmožnostjo davkoplačevalcev. — Načelnik ogerske delegacije, kardinal Haynald, je v nagovoru naglašal, da delegacija za varstvo države nepogojno vse potrebno dovoli, pa se bo tudi na to ozirala, da se vsled zunanje konkurence v slabih razmerah nahajajoče ljudstvo ne bo z davki preoblagalo. — Cesar je odgovoril: Razmere do zunanjih vlad so najboljše. Obiskanje ruskega carja in carice v Kromerizu je bilo dragoceno znamenje nadaljevanja tiste tesne in zaupapolne razmere mej vladarji treh velikih sosednjih držav, katerih pomen je cesar uže pred enim letom naznanil. Mi nahajamo v ozbiljnem prizadevanju in sodelovanju tudi druge evropske vevlasti, da se po pogodbah priznana pravno stanje kakor podloga miru in reda vzdrži. Ta enodušnost za varstvo velikih interesov miru je važna podloga vspehu. V tem duhu se vlada prizadeva v družbi z družimi vevlasti, ki so podpisale berlinsko pogodbo, v balkanskih deželah zopet napraviti zakoniti red, katerega nepridakovano motenje je zelo nevarno za mir in blagostanje tamošnjih narodov.

Spoštovanje pogodb in vzdrževanje iz teh izvirajočih pravic in dolžnosti bile ste temelj tistega zaupanja, katero je Evropa balkanskim narodom dala, ker je zanje ustvarila pogoje samostojnega političnega

državnega življenja. Ohranitev miru in varstvo državnih interesov bo tudi v prihodnje prva naloga Moje vlade. Cesar je dalje naglašal, da kulturne in gospodarske razmere Bosne in Hercegovine vedno napredujejo. Tudi zdaj je mogoče pokriti upravne troške iz dohodkov teh dežel. Za prihodnje leto se je kredit za vojsko v Bosni in Hercegovini zopet zmanjšal.

V seji gosposke zbornice dne 26. t. m. je načelnik izrekel svoje sožaljenje nad smrtjo bivšega uda barona Hofmanna. Potem je zbornica sprejela zakone glede olajšanja pristojbin pri konvertiranju hipotekarnih tirjav, glede začasnega ustavljenj porotnih sodeb na Dunaju. Sprejela je dalje zakona zastran podaljšanja oprostitve pristojbin pri zlaganju zemljišč in pri konvertiranju železniških prioritat; vse te zakone v drugem in tretjem čitanju. Pri zakonu zaradi oprostitve pristojbin pri zlaganju zemljišč pa je padel od poslanca Beer-a v poslanske zbornice predlagani in od te sprejeti dodatek: podaljšanje do konca junija 1886, in sprejel se je vladin predlog: za tri leta. Nato je ministerski načelnik vsled cesarjevega ukaza izrekel, da je zborovanje odloženo. V državno sodišče je zbornica izvolila načelnika višjega deželnega sodišča Streit-a, praškega načelnika višjega deželnega sodišča Temničko in poprejšnjega načelnika dunajskega deželnega sodišča Babiča.

Vnanje dežele.

O vzhodnjem ali turškem praljanju imamo te le važnije vesti, ter jih poročamo po redu, kakor so došle. 23. t. m. se poroča iz Niša, da srbska vlada neče odstopiti od trditve, da je bolgarski knez poslal Grekova v posebnej političkej zadevi k srbskemu kralju, da se s tem zoper Turčijo porazume; če bolgarska vlada to prokljuje, dela to zato, ker Bolgarija postopa zoper naredbe vevlasti. — Iz Zofije se poroča, da se srbska vojska na bolgarskej meji vedno množi in dela velike priprave. Vsled tega se tudi bolgarska vojska pošilja na srbsko mejo, da brani deželo, ako bi jo Srbi napali. Ni dvomiti, da srbska preti Bolgariji, ali se to godi po lastnem nagibu, ali po tujem vplivu, vse enako, Srbija si pri tem česti ne pridobi in tako počenjanje utegne še drago platiti. — 23. t. m. se je v Atenah odprl državni zbor, v prestolnem govoru kralj poudarja, da je Grška spoštovala berlinsko pogodbo, ali rumeljski prevrat je razdril status quo in preti Greciji, katera se za varstvo svojih interesov mora poprijeti vojnih naredeb. Prestolni govor se nateja, da rezervniki, če bo treba, svojo dolžnost storé, da vevlasti v svojem miroljubju napravijo red, ki bo varoval mir na vshodu, in da državni zbor dovoli vladni sredstva, da izvrši veliko in težavno nalogo. — Poslanci vevlasti so grškej vladi zopet izročili skupno enakoglasno naznanilo, v katerem Grško opominajo, naj dobro preudari nastopke svojega počenjanja, ki mirovnej nalogi vevlasti težave dela in Grškej odgovornosti naklada za motenje miru.

Mej Črnogorci in Albanci je bil zadnji nedeljo boj, šest Albancev in trije Črnogorci so bili ubiti.

Angleško-turška pogodba zastran Egipta se je zadnji nedeljo podpisala. Po tej pogodbi se pošlje v Egipt angleško turška komisija, da preišče tamošnje stanje, preuredi upravo, pravosodje, finance in vojsko, da pomiri Sudan, kateri zapusté potem angleški vojski. Angleški poslanec Wolff je potem odpotoval iz Carigrada v Egipt.

DOPISI.

Sv. Ivan, Stari Breg 22. oktobra 1885. — Volitve so tukaj — kaj neki to? ako hoče človek pozvedeti, kaj se volitve pri durih, ni mu treba listov čitati, ampak naj gre v ta ali drug kraj okolice, uže dobi ostudne o-stale poročevalce propagene »Cikorij« , koji si združevajo vsake nesramne stvari uganjati, koje se še živili studijo, in gotovo da lastna ptica iz kle-tice žalo gleda in miali: Glej izdajalca roda i domovine; ali kaj hočem, ni vedno jih buditi, pa vsaj gotovo ne vstanejo več, naj se pripravljajo, kakor hočejo, ker kači smo glavo strli 7. julija 1885; in ako nam, koji smo dobro prepričani, le z glavo majejo, gotovo jim ne dovolimo besedice ziniti, ampak smatrati jih hočemo za ude

zverinjskega potlačenega društva »Cikorij« (saj predsednik še slabše ravna).

Sicer je navadno, da je človek, ako koga dolžuje, prepričan.

Ko sva jaz in neki prijatelj šla 19. t. m. proti Lonjerju, vdobila sva na poti nekega poštenega Tržičana z njegovosoprogo, in vkup smo prav prijateljsko dospeli v Lonjer v krmo g. Č., omenjena gospa ni še bila v Lonjerju, ali jako sta hvalila omenjeni kraj za tako izvrstno vino (kar je tudi resnica) ter zagotovila priti večkrat na sprehod; pri kozarcu žlahtnega vinca se je govorilo marsikaj, in zlasti o tem, da sta nam pritrjevala, da okoličani so najstarejša rodovina tržaška, ne pa ona cokolika ptuja drhal, koja se po mestu vali, in okoličanom iz ust kruh trga; žalostno bi bilo, ako bi okolica nehala se bojevat za narodne pravice, ker vež vsacega sveta dolžnost, da brani za svoje potomce mili svoj kraj.

S takimi in daljšimi govori smo dočakali noč ter se poslovili od male vasi; črna žlahtna kapljica nam je srce razveselila, da se je v tihej noči iz naših grl slovanska pesem glasila, da je milo odmevalo iz zelenega gozdiča; dospeli do neke hiše, slišimo neki glas: kag... a do... a za surovi glas se človek ne meni; ali pesem mila, koliko truda ima pesnik in potem skladatelj predno dan zagleda, surovež je, kdor je ne spoštuje. Ali je cikorjaš zato postavljen, da seje cikorjaško kulturo pocesti? Ako pa ga teže ostale Bokal čave, pred tednom vdoblj-ne pesti, naj se boji, da jih tudi on vdobi; izdajalska grdoha naj bi raji nedolžne otroke v svetelj veri poučili, da tako daleč ne zabrežó kakor kak drug. Čast pa bi Lonjercem šla, ako bi ptiču na sled prišli, ter mu pokazali, kako se na lastnej zemlji spoštujejo popotniki, koji več dobička v Lonjer donasajo, nego kak čifut. N... e.

Iz ipavske doline, 23. okt. V zadnjih številkah Edinost je bilo čitali raz obeh bregov Soče, kar me je napotilo spregovoriti glede obsodbe z desnega brega.

Gospod dopisnik z desnega brega Soče, ki ga vsi dobro poznamo, kedo je; saj nam petje njegovo to razodeva, bil je i. i. hode veden nasprotnik učiteljstva. Kaže nam to, ker išče kderkoli kake malenkosti, da bi potem kaj žaljivega učiteljstvu nakladal. A večina tega so le prazne besede, besede brez prave podlage.

Da bi bolje podučevali duhovni, nego učitelji, koji so se nalašč za to podučevali, tega težko kdo umeje. Učitelji se urijo zadnji dve leti po več ur na teden praktično pred komisijo, ki je za to sposobna spoznana, potem naj bi duhovni bili boljši. Duhovni imajo pa vendar po 2 uri na teden odločeni za veronauk in tedaj lahko vplivajo na učence ter podpirajo moralnost pri otrocih, ko bi učitelj opustil ta poduk, nad čimer pa dvomim.

Vedite na dalje, da mizar le okorno obutev pripravi, če mu daste najboljše blago in najpopolnše orodje. Tako je tudi tu, vsak more biti le svojemu stanu kos.

So sicer duhovni za napredek uneti, ki vestno izvršujejo svoj posel tudi kot učitelji v šoli, za kar jim je dolžan vsak zahvalo. A ti se le trudijo in se ne repenčijo, ker vedo, da s zbujanjem se le strankarstvo širi, kar je potem vsem v pogubo. Ker vemo, da si tam, kder se dva prepirata, tretji grlo maže obema v pogubo. Kako bi bili veseli nasprotniki Slovencev, ko bi se glavna stanova buditelja narodova prepirala. Bili bi si potem zvestej zmagé nad Slovenci, nego so si dan danes.

Posebno ga boli, da učitelji dospe do kruha čez pet let, ne štiri, kakor on pravi, če so ljudsko šolo z dobrim uspehom dovršili. Do tega je prišlo šolske oblasti le pomanjkanje učiteljev. Naj pa izve gosp. dopisnik z desnega brega, da niso vsi učitelji po tako malem šolanju postali učitelji.

Ako vzamemo vasi od Ajdovščine in dalje po dolini ipavskej to sočnega obrežja, vidimo, da je kakih 26 učiteljev, a mej temi so le trije, k večemu štirji, ki so postali učitelji le po petletnem uku. A vsi drugi smo bili v gimnaziji ali realki in polovica od nas je bila tudi v višjej gimnaziji ali realki in potem še le na izobrazovališču. Torej g. dopisnik z »desnega brega«, tu ste se prevedé na debelo ozrli.

Kam pa z »Vox dei, vox populi«. To trdite sicer, da ljudstvo obsoja učiteljski stan, a kaj pa je tako dobrega, da bi kdo ne kritikoval in bi ga neprevidno ljudstvo ne obsojalo? Še se spominjam besed spoštovanega gospoda Revelanteja, izvrstnega pedagoga, koje se glase: »Ako hočete biti srečni in zadovoljni, ne glejte na ljudstvo, kajti ono ni stalno, danes bode vas do nebes povzdigovalo, a jutri vas k smrti obsodi; na dalje: To ste jasno slišali pri smrti Jezusa Kristusa, pedagoga, katerega vednost in učenost ni in ne bode merjena z vednostmi tega sveta. O ločno je ljudstvo kričalo in upilo: Križaj ga! In naj bi nas uboge človeške omahljive črvice proti Kristusu ljudstvo ne obsojalo. To smo uže čuli, predno smo stopili kot učitelji na delo, da bomo veliko nasprotnikov imeli.

Kaj mislite pa, da duhovnike, koji so za blaginjo ljudstva uneti in delajo na

vse kriplje, da bi oteli Adamove sinove pogubljenja, da jih ljudstvo ne obsoja? Da, da, jih; le mladi in malomarni ne zaletajo v nikak zadržek, a uneti imajo vedne sitnosti. Če niste čuli še kaj takega, naštejem Vam lahko slušljiv mnogo. Tu sem Vam jasno dokazal, da Vaša logika je le na papirju, a ne iz resničnega prepričanja. Vsak kdor je Vaše dopise prebral, brez vsake logike lahko razsodi, da ste nasprotnik učitelstva. Obrnite se na pravo pot in podpirajte učitelje, da svoboda procveta narodu, ki zdihuje po rešenju. Podajam Vam iz daljine bratsko roko*).

Ipavski.

Iz Lokavca pri Ajdovščini 20. okt. Predvčerajšnjem me pokliče sosed k sebi gori v pisano izbo. Pravi mi: veste vi! jutri bo pri nas imenitna reč. Ozirom mu: vem, le da bi bilo lepo vreme. Nu, reče gospod sosed: to se lahko zve. Vidite, tu je buteljka, odmašiva jo. Ako zamah skoči gori v strop, bode jutri lepo vreme, če samo enomalo pahne, bode oblačno, če prav nič ne stne, bode deževno. Tako poskušnja je bila meni prav všeč. Odmašiva. Bom! skoči zamah v strop.

In res, po dolgotrajnem deževnem vremenu se je včeraj nebo lepo zvedrilo. Lokavčani smo bili tega neznansko veseli. Bil je za nas pomenljiv in znamenit dan. Goriški prevzvišeni knezo-nadvladika Vekoslav Zorn, prišel je k nam deliti mladini sv. birmo. Te osobite časti ni imela ta duhovnja že 47 let. Zna se, vsa občina je želno pričakovala slovesnega dneva. Vse se je marljivo pripravljalo za ta dan. Odkrito morem izpovedati istino: slavna tukajšnja županija si je veliko prizadela za dostojin vsprejem velikega svečenika. To je tudi odlično izvršila. Napraviti je dala štiri velike slavoloke, na kojih so bili v ovenčanih okvirih primerni napisi v veza-nej besedi zloženi. Na slavolokih so vibrle zastave slovenske in cesarske, druga tečno pri drugej, razne velikosti. Da je bilo po hišnih oknih natakno vae polno zastavic, to se umeje samo ob sebi. Da je naš č. g. vikar vse mogoče storil za cerkveno olepšavo, tega mi ni treba podrobno omenjati. Kot obča znan *Radigost slovenski*, preskrbel in pripravil je izbornega jela in pila za imenitne goste.

V poveličevanje veselega dneva je zapesnil eden izmed Lokavčanov to le pesem:

Dan radosti, dan veselja!
Srečno smo dočakali,
Tu je ljubi — naša želja!
Zvesto udani smo mu vsi,
Veliki mašnik milostljivi,
Oj kako za nas skrbi!
Prišel je v ljubezni živi:
Blagor, blagor, nam želi!

Da bi tukaj v naši sredi,
Kot duhovni Oče stal;
Danes svoji verni čedi,
Blagoslov nebeski dal.
V Njem, o Jezus nas obiši;
Ti pastirjev vseh pastir,
Njega srčne želje usliši,
Nam podeli božji mir.

Dva posebna pomočnika
V Njem varujta nas povsod!
Prva naša svečenika:

Svet' Ciril in svet' Metod.

Narod božji, narod mili,
V pravi veri utrdila!
Da bi vedno proslavili
Nam sprosila iz neba!

O Marija, naša mati!
Z svojimi nebeščani
Svet' Lovrenc — naš varuh zlati!
Združeno prosimo vsi:
Nadvladika Bog obrani!
Z duhom svojim ga navdaj!
Da nas modro vodi, brani,
In privede — v sveti raj!

Ta je bila natisnena v 160 iztislih; in sicer v slov. barvah, 10 iztisikov pa v zlatin bojah za nadvladiko in drugo duhovstvo.

Ob pol devetih se pripelje prevzvišeni knezo nadvladika. Pri prvem slavoloku izstopi. Gosp. župan z odborniki ga pozdravi. Učitelj z šolsko mladino ga lepo spodobno vspreje. Ob 9. uri se prične sv. opravilo. Odrasla mladina zapoje mej sv. mašo zgornjo pesem. Birmancev in birmank je bilo 113.

Vse se je lepo izvršilo. Milostljivi knezo nadvladika se je osohito zadovoljnim izrazil. Očeljavši se od nas pozno popoldne, lahko je čital na zadnjem slavoloku: »Srčno zahvalo prevzvišeni slisi! Kmalu oj kmalu, nas zopet obiši!«

*) Mi želimo, da bi nehala ta nepotrebna pravda; oba stanova, duhovenski in učiteljski, vredna sta največjega spoštovanja, ker sta podloga morali in omiki. Kolikor koli pa čislamo učiteljski stan, vendar ne moremo pritriliti temu, da bi nadkrijeval duhovenski stan, ker ta ima — tega ni treba dokazovati — vendar le več omik — od prvega, pa dobre volje gotovo ne ma. Učiteljska po novem načrtu so še mlada in skušnje kaže, da bo v njih treba še nekoliko predrugačb. Mi smo — oprostite nam, ker govorimo z dobrim namenom — le prevečkrat opazili v nam poslanih spisih, da nekateri učitelji nove dobe previseko leto in se preveč povzdigujejo, česar ne moremo hvalliti, ker najboljši sad prave onike je ponižnost. (Uredn.)

Nu, če res pride — Lokavčani ga izvestno vsprejemmo še bolj slovesno, nego včeraj. Tako nam je všeč!

Pravjstorič.

V Risenbergu, 21. vinotoka. — Draga Edinost, dovolj mi malo prostora ter blagovolji sprejeti nekoliko vrstic.

Pričakoval sem namreč, da bode kako spretnejše pero poročalo o katastrofah, ki so se pripetile, o neizgledih in velikih plovodnih, ko so se po našej ubogej braniški dolini prigodile posladne dni avgusta meseca, in potem tudi danes 14 dni, kaj enakega še stari ljudje nepamnojo.

Prva povodenj je bila ne le po našej braniški dolini, koja je odnesla nekoliko mostov, pri mlinu stope, in opustošila nam mnogo polja, odnesla zemljo, porušila zidove in pobrala in onesnažila grozdje in ves drugi pridelek de kamor je voda segala. Enako se je godilo tudi po vipav-skej dolini.

Se hujša povodenj pa je bila dne 7. t. m. pri nas, toda bila je ta silovita ljv, bolj lokalizirana, koja se je rasprostirala od nas doli mimo Dornberga. Pedrski potok je bil toliko silovit, da je v oddelku Vas odnesel celo hišo s živinskim blevom in vsem raznim pridelkom vred, ter polovico druge poleg stoječe sosedove hiše; opustošil je, kar je zadel; podrla in prevlekla v propade je ta lijav mnogo Redorskih vinogradov ter pustila na več oralih sveta golo skalovje.

Kakor rečeno, razprostirala se je ta povodenj doli skoz Dornberg ter odnesla dva mosta na skiadovne cesti ter zabrala cestni promet kakih 8—10 dni, dokler se ni slav. cestni odhod in sl. županstvo vendar toliko omajalo, ter začelo misliti na to, da se vendar le mora ganoti in odpreti zopet cestno zvezo, in to le po mnogih pritožbah od strani naše žendarmerije in županstva.

Te neizgode je nekde zadnji teden po prijetih poročilih in pritožbah prišel ogledat naš g. okr. glavar dvorni svetovalec baron Rechbah, in kakor se čuje, dal je tudi besedo, da hoče ponesrečenim zdavno pripomoči.

Domače in razne vesti.

Cesarica je prišla 27. t. m. popoldne v Karf, 31. t. m. pride v Miramar in ostane tu do 2. novembra, kateri dan se odpelje v Gdružlō.

Odlični gosti. V nedeljo je bil tukaj princ Karadjordjevič se svojo soprogo kneginjo Ljubico crnogorsko. Prišel je iz Crnogore, pa precej odšel na Dunaj in Peterburg. Temu potovanju se pripisuje velika važnost. — Bil je tukaj v nedeljo tudi bivši podkralj egiptovski, Ismail Paša, ki je prišel z Dunaja, pa se tukaj vkrcal v Jakin. — Dospela sta te dni viši škof monsignor Graselli iz Rima in škof Marango iz Chioggie, ki ostaneta tukaj več časa; — dospela je tudi kneginja Mocenigo iz Benetk, ki je bila nekaj časa v Haasbergu na Kranjskem in sploh se vidi te dni v Trstu skoro vsak dan kacega imenitnega tujca.

Umri je našemu rojaku in rodoljubi, gospodu *France Kalistru*, velikemu posestniku in trgovcu v Trstu prvorojeni sin Franc, šestosolec v 17 letu. Obžalujemo iz srca!

Odlikovanje. Mornarični višji komisar prvega reda Fr. Lacheiner je o priliki vpokojenja in vsled dolgoletne izvršne službe dobil viteški križ Fran-Josipovega reda.

Imenovanje. G. Moric Klinger, kontrolor pri glavnej blagajnici poštnega vodstva, bil je imenovan blagajnikom pri tem uradu. Čestitamo! — Pravosodni praktikant Jožef Zencovich je bil imenovan avskultantom v okrožji primorskega višjega deželnega sodišča. — Cesar je imenoval Alfr. Wittchen za ženijskega vodjo v Trstu, dosedanjí vodja oberstlajtenant Alb. plem. Hirsch pa je bil na enako stopnjo v Zagreb premeščen. — Dosedanjí davkoski nadzornik dr. Beno plem. Possamer-Ehrenthal in finančni koncipist Anton Tomasini sta bila imenovana za finančna komisarja in praktikant Vladimir dr. Globočnik za finančnega koncipista pri finančnem vodstvu za Primorsko.

Predsedništvo političnega društva Edinost prosi vse predsednike lokalnih volilnih odborov v okolici, da prej ko prej skličejo seja in se dogovore o kandidatih za prihodnji mestni zbor, kajti, v kratkem se skliče občni zbor, na katerem se definitivno postavijo kandidati.

Udom del. podp. društva naznanja podpisani s tem, da bode v nedeljo, praznik vseh Svetnikov ob 8 uri sv. maša v cerkvi Sv. Antona novega za vse rajne družabnike in družabnice. — Za odhod bode prostor v prezbitariju, za vse druge ude pa prec-j pod prezbitarijem. Popoldne ob 4 uri pa bode prepeval društveni pevski zbor žalostinke na pokopališču pri Sv. Ani. Odbor.

Pevska zveza. Začasni predsednik pevске zveze vabi vse pevске zbor mesta in okolice in drugo mestno gospodo,

katera želi pristopiti k omenjenej zvezi da polpira važno započetje, da se udeležijo prav gotovo zbora, kateri bode v nedeljo, 1. t. m. točno ob 10 uri popoldne v prostorih del. podp. društva Via Molin piccolo št. 1.

Veteranom. Na praznik Sv. Justa se bode letos praznovala tudi 500 letnica blagoslovljenja te cerkve za stolno cerkev, katere slavnosti se udeležijo tudi veteransko društvo v paradi z godbo in zastavo. V ta namen društvo 2. novembra t. l. ob 8 uri zjutraj odmaršira z dvorišča velike kasarne pred cerkev Sv. Justa in se tam postavi na trgu pred glavna vrata. Veterani so vabjeni, da se mnogobrojno udeležijo te slavnosti.

Profesor Zhisman — rektor. Naš rojak, veleučeni profesor na pravoslavni fakulteti Dunajske univerze in ces. kr. dvorni svetnik, dr. Josip vit. Zhisman. (Čizman), postal je letos rektor Dunajski univerzi. Rodil se je mož v Ljubljani l. 1820. Leta 1848 postal je doktor modroslovja, na kar se je še pravoslavja poprijel. Posebno priljubljen mu je bilo cerkveno pravo; ker je o tem predmetu spisal več učenih knjig, postal je izvanredni profesor na pravoslavni fakulteti, če tudi ni bil doktor juris. Pravoslavna fakulteta mu je priznala njegove velike zasluge in izredno učenost stem, da ga je leta 1873 imenovala honoris causa doktorjem prava. Profesor dr. Zhisman podučeval je tudi cesarjevega Rudolfa v latinščini in cerkvenem pravu. Leta 1881 postal je c. kr. dvorni svetnik.

Za okoličani po toči ponesrečeni: P. F. Tropeani f. 20, Franc Glanzmann f. 20, Jur. Hagelconsta f. 25, Dr. Tomasini f. 50, Elisa Wallman f. 20, vitez Verona B. f. 20, Dimete I. Salem f. 10, vitez Filippo Diana f. 20, vitez Dr. Daninos f. 10, drž. poslanec Ivan Nabergoj f. 50. — Skupaj f. 2063.

Nova nemška pomorska vozna črta mej Trstom in Afriko ustanovi se tukaj v kratkem in se odpre 1. januarja 1886.

Iredentarsko. Te dni je sprovel nek vojak, kapor, nekega učenca v telovadnico društva »Unione G nastica« in je čakal, dokler učenec neha telovaditi na galeriji telovadnice. A ker je videl učitelja telovadbe vojaka, poslal mu je reči, naj se odstrani. Isti je tudi poprej v civilnej obleki skoro vsaki dan spremljal »Ginastico« omenjenega učenca; pa mu ni nobeden nikdar nič rekel. Nov dokaz je to, da c. k. uniforma ne sme v nobeno javno društvo.

Tržaške novosti:

Legar se širi po mestu. Čez 100 ljudi je te dni zbolelo na tej strašnej bolezni. Skoro gotovo je tega krivo prenapolnjenje podzemeljskih kanalov. Naši liberalni mestni očetje uže okolo 16 do 18 let študirajo prašanje, kako Trstu priskrbeti zadostno dobre vode, katera bi tudi podzemeljske kapale čistila, potrosili so v ta namen za študije uže na stotine tisočev, pa vode le vendar ni in tudi ne bo, ako ne bodo volilci pri prihodnjih bližnjih volitvah odločili se za pametnejše in vestnejše močje.

Nesreče. 9letni Franc Furlan je včeraj šel po ulici Tigor, kar nakrat prileti ročni voziček brez voznika in štanga udari fantiča v prsa. Ubožček se je precej zgrudil na tla krvaveč in so ga odnesli v bolnico, kjer najbrže umre. Nek majhen rokodelski učenec je oni voz peljal po ulici Tigor, a ker je bil voz pret-žak in ulica prestrma ni mogel več zadržati voza, kateri je potem sam letel navzdol in naletel omenjenega fantiča.

Samomor. 28letna služkinja Ivana Štibil se je imela omočiti v nedeljo; ali te dni sta se skregala in ženitev je šla po vodi. Iz obupa zaradi tega je služkinja predvčerajšnjem skočila skoz okno tretjega nadstropja stanovanja v ulici S. Spiridione št. 6, odnesli so jo vso polomljeno v bolnico, kder je kmalo umrla. Žalostni nasledki nemoralnosti.

Policijsko. V nedeljo v noči je šel nek gospod še precej pijan v neko hišo usmiljenih v starem mestu, tam je zaspal. a ko se je zbudil, se je prepričal, da nema več hišnika, v katerem je bilo fr. 140. — Polcija je zaprla neko dekle, ker je gospodinji ukradla 30 gld. — Dva nevarna tatova so prijeli pri tatvini v ulici Farneto. — 4 postopače s Krasa in Notranskega.

Huda zima bode nekda letos, prec-j po novem letu bode nekda huda zmrzalina; tako prorokujejo prvi vremeoslovci.

Učni jezik na c. k. učiteljsku v Kopru. Na predlog isterskega deželnega šolskega sveta je naučni minister ukazal, da se ima na vseh treh oddelkih (italijanski, slovenski, hrvatski) učiti zgodovina, matematika, geometrično risanje, natoroznanstvo in fizika v vseh tečajih v odelknem jeziku, dedagogika, kmetijstvo, lepomislie, risanje, muzika in telovadba se imajo razlagati v vseh iz treh odelkov sestavljenih tečajih v nemškem jeziku. To tudi veja v četrtem tečaju za zemljepisje in avstrijsko zgodovino. Pri razlaganju specialne metodike ima se posebno zbir jemati na učni jezik uskih šol,

za katere se kandidatje goje. Ta minister-ski ukaz stopi le polagoma v moč.

Zborovanja tominskega učiteljskega društva 29. dne septembra t. l. ni bilo, ker se ni zbralo zadostno število udov, bode zato prihodnje zborovanje 5. dne novembra t. l. z uže objavljenim sporedom. Odbor.

Vabilo. Na podlagi §. 12 pravil gospodarske zadruge za sod. okraj Podgrad, vabijo se vsi družbeniki te zadruge k prvemu, rednemu občnemu zboru v Materiji dne 15. novembra t. l. Dnevni red: 1. Oglas in sprejemanje novih družbenikov do 4 ure popoldne, potem 2. poročilo predsednikovo; 3. ustanovitev proračuna za tekoče leto in za prihodnje leto 1816; 4. nasveti posamičnih družbenikov ali odbornikov zadruge. K obilni udeležbi in mnogobrojnemu pristopu vabi. Predsednik gospodarske zadruge za sod. okraj Podgrad, v Materiji 25. oktobra 1885. Zupančič.

Nova bolezen ka oljkah. Na jonskih otocih je začela okke napadati doslej neznana bolezen. Drevesa zadržani in postanejo taka, kakor bi se bila v dimniku okalila; debela veje in brstje dobijo debelo črno skorjo; gotovo je glivica. Drevesa ne rodé več in se posušé. Tudi v Epiru so opazovali to bolezen, a tam na citronah.

Kolera. Govori se, da je kolera uže nam blizu, v dveh ali treh krajih na Benetškem so uže imeli po več slučajev kolere, ali te dni, da je tudi v Benetkah nek človek umrl za kolero.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Trtna strupena rosa «ali peronospora viticola»

(Konec. Glej št. 84.)

Umazano-belkasta glivica: trtne strupene rose je zložena iz brezštevilihi niti, katere izstopajo iz spodnje listove strani ter v skupine zbrane se mično, k kor drevo, razrastajo. Na vsen razrastkih teh niti nastajajo trosi podolgasto-obli ali hruščeve oblike. Ti trosi ali plodila kalijo v nekaterih urah. Če pridejo v deževno ali rosno kapljo, ali pa tudi le na vlažno podlogo; zarinejo se potem v trtn list, tu se razvijajo v nove niti in iz teh nastanejo kmalu nove, izvrščajoče, trosonosne niti. Ker se pa na enem listu neprenehoma razvija na milijone tacih trosov, kateri čakajo le nekoliko vlag, da naredé nove glivice, umemo pač lahko, kako neznansko se trtna strupena rosa množi in širi v vlažnem poltetnem vremenu, da more v malih dneh okužiti cele obširne vinograde. Nasprotno pa se zgodi o suhem, hladnem vremenu in kadar ni rose, da dalje časa ni skoro zapaziti, da se bolezen širi, marveč da ostane omejena le na malo število trt. Te okoliščine nam razjasnjujejo tudi, kako je to, da nastopa trtna strupena rosa v različnih letinah s zelo različno močjo.

Zgoraj pomisani trosi pa imajo to moč, da množé bolezen v poletnem času; po zimi, kadar ne dobivajo več zelenege listja v svojo hrano, poginejo vsi. Na njih mesto pa stopijo druga plodila, zimski ali jajčni trosi, ki se delajo v notrini suhih trtn listov. V suhem in na tleh gnjočem listju so pa plodila trtne strupene rose varno skrita. Od tam pridejo še le v naslednjem poletju na dan in živati, vet-r, dež itd. занесеjo jih na mlado trtno listje, kder v novič bolezen obude.

Po tem takem razločujemo v razvoji trtne strupene rose dve dobi, poletno in zimsko, in v obeh lahko poskusimo, da bi bilo mogoče zatreti to škodljivo. Vender je skušnja neovržno dokazala, da se ne moremo v boj spuščati proti glivici v tem času, kadar ona naše vinograde uže okončuje, da jo vsakdo lahko vidi. Najmnogovrstniša bila so uže nasvetovana sredstva, s katerimi bi se trtna strupena rosa dala zatreti, recimo: mavec (gips), žil-zni vitrijol, žeplo, živo apno, karno-lična kislina itd.; toia skazalo se je vse to, da je brezuspešno. Vzrok tiči v tem, da trtna strupena rosa živi v notranjšini trtn listov in da prinjajo na površje samo nje trosi in trosonosne niti. Pri trtni bolezni, ki se jej pravi oidij, nahaja se vsa glivica na površji lista ali p-rasa in zato je pač mogoče, da jo zamori natrešeno žeplo. Pri trtni strupenej rosi pa bi natrešena ali naškropljena tvariva uničila v najboljšem slučaju trose in njihove niti, a prava tkanina v notrini lista ostane pri tem povsem nedotaknena, ter razvije v kratkem času nove niti in plodila. V ostalem bi bilo sploh jako težavno uporabljati gobomorna sredstva na trtah za to, ker se nahaja trtna strupena rosa, ne k kor oidij, na zgornjej, ampak na veliko teže dostopnej spodnj-j strani listov. Ktor rabi torej katero koli tako sredstvo, trati čas, trud in denar.

Po dosedanjih skušnjah in znanostih imamo samo eno pot, po katerej se nam je nadejati, da z uzoanim uspehom ubramo razširjenje trtne strupene rose in ta je, da pokončamo zimске ali jajčne trose, kateri prinašajo bolezen od leta o leto. V ta namen bi torej bno ostro na to paziti,

